

Eindadvies Hogeschool de Kempel

24 oktober 2016

1. Inleiding

De Reviewcommissie (hierna: commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van Hogeschool de Kempel (hierna: De Kempel) van 20 mei 2016 over voornoemde prestatieafspraken van 3 november 2012 in het jaarverslag 2015, en
- de aanvullende informatie na het gesprek van 20 september 2016, d.d. 29 september 2016.

De commissie heeft op 20 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van Hogeschool De Kempel. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft De Kempel de rapportage toegelicht.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraken.

In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie merkt op dat zij het voorstel voor de prestatieafspraken van De Kempel in 2012 heeft beoordeeld als 'zeer goed'. In 2012 heeft De Kempel ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces.

Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

2.1 Profilering onderwijs

Onderwijsdifferentiatie

De Kempel heeft in het voorstel voor de prestatieafspraken in 2012 voor de ontwikkeling van haar onderwijs drie speerpunten geformuleerd: breed opleiden met een herkenbaar profiel, proactief in onderwijsinnovatie en in verbinding met de regio en de wereld. De Kempel heeft de drie speerpunten van het instellingsplan 2012-2017 uitgewerkt in zeven uitdagingen. Deze komen terug in de onderwijsprogrammering voor de reguliere voltijd- en deeltijdopleiding en het Challenge Program. De implementatie hiervan is gestart in 2012 en in 2015 afgerond. Het profileringsaanbod voor de student is in overeenstemming hiermee uitgebreid met een keuzeblok Engels; vanaf 2016 kan in de profileringslijn Engels in het basisonderwijs het Anglia-certificaat worden behaald. In september 2015 is het lectoraat Eigentijds Beoordelen gestart met een profileringslijn voor studenten in het

laatste jaar van de opleiding. Sinds 2009-2010 biedt De Kempel een driejarig Challenge Program aan voor excellente studenten, maar omdat het animo hiervoor te wensen overliet is uiteindelijk besloten dit programma vanaf het studiejaar 2013-2014 om te zetten naar een vierjarige volwaardige academische opleiding tot leraar basisonderwijs met een tot 25 studenten gelimiteerde instroom.

Onderwijsaanbod

De Kempel heeft conform haar 2012 ambitie en in verband met de invoering van de landelijke kennistoetsen Rekenen, Wiskunde en Nederlands het curriculum vernieuwd. Teneinde het tij te keren van de al enkele jaren zeer beperkte instroom van de deeltijdvariant is besloten deze bij voldoende aanmeldingen per 1 mei 2016 om te vormen tot een aantrekkelijke 2½ jarige variant.

De Kempel participeert ook in het Interactum samenwerkingsverband van monosectorale hbo-instellingen voor lerarenopleidingen basisonderwijs. In dat verband is een door Interactum aangestuurde Master Leren & Innoveren ontwikkeld, die in 2013 werd geaccrediteerd.

2.2 Onderzoek en valorisatie

Zwaartepuntvorming

Naast de voorstellen voor het CoE Persoonlijk Meesterschap was in 2012 een versterkte rol voor het Kempel Onderzoekscentrum (KOC) voorzien, met als doel samenhang creëren met een gegarandeerde uniforme kwaliteitsborging. Het onderzoek van het KOC kent inmiddels twee lectoren. Een met een algemene ontwikkel- en onderzoeksopdracht met het thema Betekenisvol leren onderwijzen in de werkplekleromgeving (BLO) en de ander met een specifieke opdracht vanuit het thema Eigentijds beoordelen in het onderwijs (EBO).

Na twee jaar als Centre of expertise Persoonlijk Meesterschap (CEPM) te zijn aangemerkt is – ook door de commissie - geconcludeerd dat de eisen zoals gesteld aan zo'n centre moeilijk door CEPM te vervullen zijn. Dit heeft geleid tot het besluit niet langer onder het CoE-regime te ressorteren teneinde de van meet af aan bedoelde ruimte te bewerkstelligen: een kenniscentrum voor en door opleidingen met de focus op leraren en leerlingen en de zorgmedewerker in het brede jeugddomein. Inmiddels zijn, ondersteund door een OCW-subsidie voor 2015 en 2016, vele projecten gestart, zoals Persoonlijk Meesterschap (PM) in het brede jeugddomein, PM op de werkplek, een narratieve aanpak, leren met aandacht, de veilige school/respect voor de klas, omgaan met identiteitsspanningen en het bevorderen van PM in professionele leergemeenschappen.

Valorisatie

Het Kempel Onderzoekscentrum nam in 2012 voor De Kempel al een centrale plaats in waar het haar valorisatieambities betref. De door onderzoekers opgedane kennis wordt via presentaties en publicatie in het beroepenveld gedeeld. Het later ontwikkelde publicatiebeleid geeft streefgetallen voor (inter)nationaal publiceren en presenteren voor de eigen hogeschool, werkveld en externen. Deze streefgetallen zijn ruimschoots gehaald met zeventien publicaties en 23 lezingen, workshops of presentaties, geheel zelf verzorgd dan wel in de vorm van een bijdrage aan. Daarnaast verschenen veertien digitale publicaties en is gewerkt aan het vernieuwen van de inhoud van de webpagina van KOC. Vanaf eind 2015 benutten de lectoren het model van de kennisladder (Landry, Amara, & Lamari, 2001) in het jaarplan om de zichtbaarheid van onderzoek te vergroten.

2.3 Voortgang ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

Onderwijskundige differentiatie is vormgegeven in het profileringsdeel van het basiscurriculum en daarnaast in een volwaardige vierjarige academische opleiding tot leraar basisonderwijs. De Kempel heeft zich de laatste jaren samen met partners op inhoudelijke zwaartepuntvorming gericht in het kenniscentrum Persoonlijk Meesterschap. Zij heeft een actief valorisatiebeleid ontwikkeld en is transparant over de resultaten.

3. Onderwijskwaliteit en studiesucces

3.1 Kwaliteit en excellentie

Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn studenten van De Kempel meer tevreden over de opleiding. Het percentage antwoorden tevreden – zeer tevreden in de NSE ligt al jaren rond 85% en kent in 2015 zelfs een uitschieter naar 93,8%. Daarmee is de ambitie van $\geq 80\%$ ruimschoots gerealiseerd.

Conclusie

Aangezien De Kempel haar ambitie ten aanzien van de studenttevredenheid heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

3.2 Studiesucces

De Kempel rapporteert ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces resultaten die voor de uitval in het eerste jaar de geformuleerde ambitie sterk overtreft, maar voor het bachelorrendement van herinschrijvers bij dezelfde instelling na C+1 (nominale studietijd + een jaar) achterblijft bij de geformuleerde ambitie. Omdat De Kempel een monosectorale hogeschool is met slechts een opleiding, is de indicator switch niet van toepassing.

De uitval schommelt in de periode 2012-2015 rond een gemiddelde van 25%. Voor het cohort 2011 was zij met 38,7% beduidend hoger door de invoering van de landelijke kennisbasistoetsen Rekenen-Wiskunde en Nederlands en door een intern vastgestelde verhoging van het aantal minimaal te behalen studiepunten in jaar 1. Voor het cohort 2014 is zij gedaald naar 24,2%. Dit voldoet ruim aan de prestatieafspraken van $\leq 30\%$. Het gerealiseerde rendement, dat in de periode 2011-2015 schommelde tussen 72,7 en 77,9%, bedraagt in 2015 75,6%. In de prestatieafspraken formuleerde De Kempel een ambitie van 80%, gelijk aan de nulmeting, waarmee de commissie vaststelt dat de ambitie niet is gerealiseerd.

De Kempel rapporteert over de volgende maatregelen die zij heeft genomen met het oog op de verbetering van het studiesucces. Zij verklaart de schommelingen in het rendement grotendeels door de invoering van ingrijpende wijzigingen in het curriculum en de invoering van en latere afschaffing van de vierkansenmaatregel. Voor het cohort 2010 geldt dat studenten in de loop van het curriculum moesten voldoen aan de verhoogde eisen van de landelijke kennisbases voor Nederlands en Rekenen-Wiskunde met als gevolg een stijgende uitval in het vijfde jaar van de opleiding. De vierkansenmaatregel hield in dat een student voor een module maximaal vier opeenvolgende tentamens mocht maken, indien de module dan niet behaald was, kon de student de studie niet meer afronden. Deze maatregel droeg in belangrijke mate bij aan de beoogde studievoortgang, ook al nam de uitval in beperkte mate toe. Deze regeling was wettelijk niet houdbaar, en na de afschaffing ervan was direct een daling in het bachelor rendement waarneembaar; enerzijds door meer uitval, anderzijds door de toename van langstuderenden. Met ingang van het studiejaar 2014-2015 is ingevoerd

dat tweede- en derdejaarsstudenten een minimum aantal studiepunten moeten behalen om door te mogen naar het volgende leerjaar. De studenten die dit niet behalen krijgen een intensief begeleidingstraject aangeboden om de opgelopen achterstand weg te werken. De eerste resultaten zijn bemoedigend en wel op twee gebieden: enerzijds ervaren studenten deze maatregel als stimulans om voldoende studiepunten te behalen, anderzijds is de meerderheid van de studenten die in het begeleidingstraject terechtkomt ook daadwerkelijk in staat om de achterstand weg te werken. Al met al lijkt het een maatregel die uitval én langstuderen tegen gaat.

De Kempel merkt ook nog op dat zij intern bij sturingsinformatie voor rendement gebruik maakt van de gehele studentenpopulatie in plaats van alleen de studenten die voor het eerst het hoger onderwijs betreden. Op basis van dat kengetal bedraagt het rendement 79,4%, waarmee de ambitie nagenoeg gerealiseerd zou zijn.

De commissie constateert dat De Kempel twee factoren noemt die het resultaat beïnvloed hebben. Ten eerste de invoering van ingrijpende wijzigingen in het curriculum van de opleiding tot leraar basisonderwijs, met als gevolg een stijgende uitval in het vijfde jaar. Ten tweede het wettelijk niet houdbaar blijken van een interne maatregel om studievoortgang te bevorderen, met als gevolg een toename van het aantal langstuderenden.

De commissie heeft de volgende overwegingen ten aanzien van de bovenstaande factoren. De commissie constateert over de volle breedte van het hbo een spanningsveld tussen toegankelijkheid, kwaliteit en studiesucces. Dit speelt het sterkst bij de hogescholen die een zeer diverse studentenpopulatie hebben. De commissie tekent daarbij aan dat vanuit het hbo bij het maken van de prestatieafspraken al expliciet aandacht voor dit zogenaamde hbo-trilemma is gevraagd. De commissie onderkent dat de impact van de verhoogde kwaliteitseisen moeilijker bleek in te schatten dan gedacht; veel hogescholen hebben hun ambities bij studiesucces niet kunnen realiseren. Daarbij komt dat een aantal instellingen op onderdelen last heeft gehad van vertraagde wet- en regelgeving. De commissie heeft deze voor het hbo generieke factoren die de resultaten op het gebied van studiesucces beïnvloed hebben, meegenomen in haar overwegingen. Zij acht het aannemelijk – en constateert dit ook bij vergelijkbare instellingen – dat de ingevoerde curriculumwijzigingen bij De Kempel als gevolg van de landelijke kennisbases voor het reeds lopende cohort 2010 tot een grotere uitval van studenten in de latere fase van hun studie hebben geleid. Ten aanzien van de wettelijke onhoudbaarheid van een interne maatregel om studievoortgang te bevorderen, is de commissie van mening dat de hogeschool de haalbaarheid van tevoren had kunnen en moeten checken.

De commissie acht daarnaast de volgende factoren van belang. Zij is zich bewust van het feit dat maatregelen op het gebied van studiesucces soms een vertraagde doorwerking kennen. Het rendement na zes jaar is bij De Kempel overigens niet veel hoger dan dat na vijf jaar en de cijfers laten in de afgelopen jaren geen toenemend verschil zien. Wel rapporteert De Kempel een forse toename van langstuderenden in cohort 2011. De Kempel heeft ten opzichte van vergelijkbare instellingen een ongeveer gemiddeld, maar in absolute zin een redelijk hoog rendement. Daarnaast is de uitval bij De Kempel aanzienlijk verder teruggedrongen dan beoogd en een van de laagste bij de monosectorale pabo's.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambitie ten aanzien van het bachelorrendement niet en die ten aanzien van de uitval wel is gerealiseerd. Niettemin beoordeelt de commissie, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten

De commissie constateert dat De Kempel met 522 contacturen in het eerste jaar van de voltijdse opleiding tot leraar basis onderwijs ruimschoots voldoet aan de norm voor het minimum aantal contacturen van 504 uur. De Kempel zelf staat kritisch tegenover deze indicator, omdat de hoeveelheid contacttijd niets zegt over de kwaliteit van de contactmomenten. Tegelijkertijd constateert De Kempel dat verhoging van de kwaliteitseisen vraagt om contact tussen student en docent.

De commissie constateert dat het percentage onderwijsgegenden met een masteropleiding is gestegen van 71,7% in 2011 naar 81,1% in 2015, waarmee de ambitie van 75% ruimschoots is gerealiseerd.

De verhouding OP/OOP is van 1,96 in 2011 teruggelopen naar 1,78 in 2012 en 1,84 in 2013, maar in 2015 weer uitgekomen op 1,97. De commissie constateert dat De Kempel daarmee voldoet aan haar ambitie van 1,9.

Conclusie

Aangezien De Kempel haar ambities met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

3.4 Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wil de commissie wijzen op de volgende factoren. De Kempel heeft een uitzonderlijk hoge score op het NSE-oordeel van studenten, die in haar ogen te danken is aan het feit dat de student bij De Kempel als co-creator wordt beschouwd.

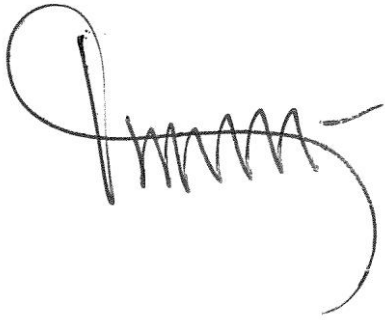
4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van de Kempel tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect kwaliteit en excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large initial 'F' followed by a series of connected loops and a final flourish.

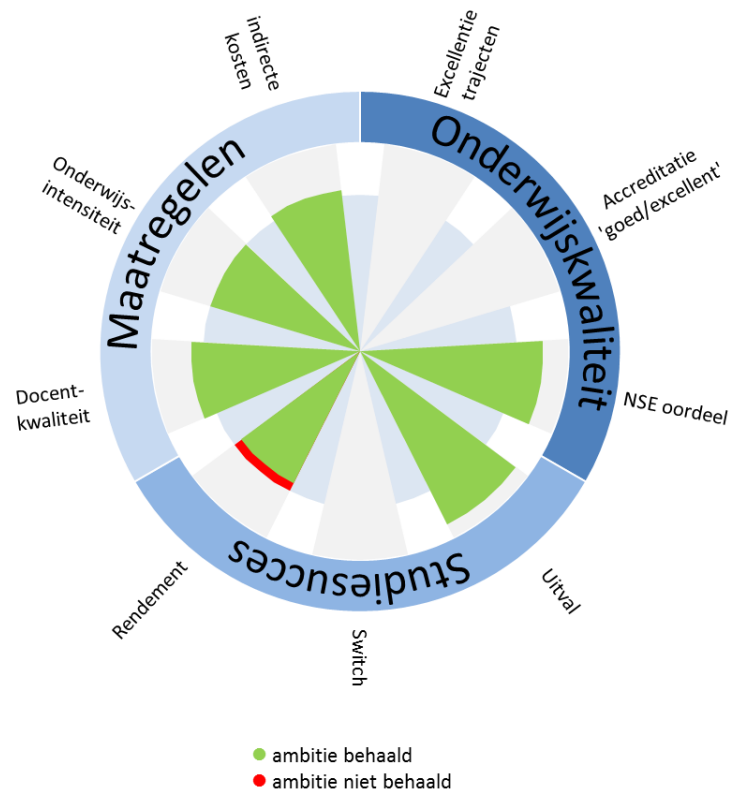
prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1

Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie	realisatie 2015
Uitval	28,6	30	24,2
Switch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bachelorrendement	80	80	75,6
Studentoordeel (NSE)	86,6	80	93,8
Docentkwaliteit	71,7	75	81,1
Onderwijsintensiteit	100	0	0
Indirecte kosten; ratio OP/OOP	1,96	1,9	1,97

Ratio realisatie 2015 en ambitie

In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.